

JOZEF TATÁR
Banská Bystrica

**REC. JOZEF BRUNCLÍK:
INTROVERTNOSŤOU KU KATARZII.
LYRICKÝ SVET V TVORBE JÁNA MOTULKA.
NITRA 2014. SS. 210, ISBN 978-80-558-0562-7**

Téma monografického projektu Jozefa Brunclíka z nitrianskeho vysokoškolského a literárnovedného prostredia korešponduje s jeho dlhodobejším záujmom o slovenskú medzivojnovú poéziu, pričom sa špecializuje na skupinu slovenských básnikov, ktorých tvorbu poznačila spiritualizácia, prelínanie sa rôznych poetík a smerovanie k modernizácii a výraznejšiemu estetickému účinku ich lyriky. Tvorba, ale aj ľudská a duchovná stránka týchto básnikov počas totalitného vývinu našej literatúry bola v lepšom prípade marginalizovaná, v horšom odmietaná, autori až proskribovaní. Výsledkom intenzívneho bádateľského záujmu o poéziu katolíckej moderny sú nielen mnohé štúdie, monografická práca o diele Svetoslava Veigla publikovaná v súbornom vydaní básnikovej poézie *Keď anjel v tebe spieva* (2006), ale najmä v mnohom objavná, no hlavne prvá monografia o Jánovi Motulkovi s názvom *Introvertnosťou ku katarzii. Lyrický svet v tvorbe Jána Motulka* (2014). Brunclík po vzore Jozefa Melichera a iných detabuizuje autorov katolíckej moderny a ich tvorbu zbavuje predchádzajúcich interpretačných deformácií či skresľujúcich záverov.

Názov monografie síce odkazuje na analyticko-interpretačný prístup, na hľadanie myšlienково-poetickej a konfesijnej podstaty Motulkových textov, no autor svoj pohľad na „lyrický svet“ básnika rozšíril aj o dôležité kontextové súvislosti, ako sú nevyhnutné biografické realie, profesijné realizovanie sa, jeho participácia na dobovom literárnom živote, kritické prijímanie, neutrálne postoje i marginalizácia tvorby, vnímanie jeho existencie i vzťahu ku katolíckej moderne na pozadí spoločensko-historických udalostí a dôležitých periodizačných medzníkov (1948, 1968, 1989) atď. Okrem estetického potenciálu básnikovej hlbavej lyriky aj ony stimulovali J. Brunclíka k napísaniu výstižne štruktúrovanej knihy. Dominancia chronologického princípu (medzivojnové básnické juvenílie, vojnová tvorba, čiastočný pofebruárový útlm, ponovembrová autorská stratégia)

ešte neanticipuje, že ide kľúčovo o literárnohistorický projekt. Naopak, ako sme naznačili, autor svoj koncepčný zámer, prezentovaný v úvode, dôsledne dodržiava. Jednotlivé štúdie sa prostredníctvom analyticko-interpretáčného a komparačného čítania textov tematicky koncentrujú na podstatu Motulkovho básnenia. Kvôli kompletnosti básnikovho obrazu – čo nie je v súčasnosti bežným javom – vsadil autor okrem umeleckého aj na jeho ľudský rozmer. Za pozitivitu monografie možno považovať významovú a kontextovú prepojenosť štúdií, ktorá tiež spolu s osobnou reminiscenčnou sférou básnika a heuristickým výskumom prispieva k ucelenosti nateraz postačujúceho biograficko-bibliografického portrétu Jána Motulka, ktorý je známy aj ako redaktor a fotograf. Brunclík v rámci nastolených tém obdivuhodne citlivo konfrontuje svoje interpretačné závery s ďalšími literárnokritickými výstupmi, pričom ho neuspokojuje len enumeratívny výpočet, ale k nim zaujíma i kritický postoj. Táto funkčná hierarchizácia sa netýka len kritických ohlasov všeobecne, ale aj samotného diela básnika, nevynímajúc jeho tvorbu pre deti.

Autor sa svojou identifikáciou myšlienково-poetických kvalít na pozadí dobových, ale i aktuálnych súvislostí prezentuje ako zrelá literárnovedná autorita, ktorá síce rešpektuje literárnokritický kontext, no k definitívnym zisteniam dospieva najmä vlastným objavovaním estetických hodnôt. Je nesporné, že sympatizuje s Motulkovou inklináciou k slobode a skutočnej poézii, a to aj napriek nežičlivým spoločensko-politickým podmienkam pre tvorbu. Brunclíkovo reflektovanie tohto typu poézie, v ktorej sú evidentné filiácie (témy, motívy, poetika, spiritualita, svetonázor atď.) s tvorbou katolíckej moderny, nepôsobí rutinne a stereotypne, naopak, tým, že sa jej zmocňuje kreatívnym spôsobom, váži si básnikovu tvorivosť. Rešpektovanie axiologických hľadísk interpretovanej katarznej poézie, súlad s osobnou bádateľskou orientáciou a naturelom, vyváženosť kritického myslenia a slovníka, ako aj čitateľsky príťažlivý štýl monografistu vypovedajú o jeho nesporných odborných a čitateľskokritických kompetenciách.

J. Brunclík svojou pozoruhodnou knihou opäť otvoril veľkú tému katolíckej moderny, ktorá vo svojich parcialitách stále čaká na nové interpretačné slovo. Nevnucujúc sa inšpiruje, otvára, demýtizuje, ponúka prijateľné výsledky, vzbudzuje záujem. A to tam, kde sa poézia stala životnou potrebou, naozaj nie je málo.